

รัฐธรรมนูญสํานักงานไทย

ความเป็นมาในการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับสมุดไทย

ภายหลังคณะราษฎรได้ทำการยึดอำนาจการปกครองประเทศ เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 เป็นผลให้ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา จากนั้นในวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2475 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ลงพระปรมาภิไธยในพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยาม โดยทรงเดิมคำว่า “ชั่วคราว” ไว้ต่อท้าย ทั้งนี้ ได้มีพระราชกระแสรับสั่งแก่คณะราษฎรว่า ให้ประกาศใช้พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามนั้นไปชั่วคราวก่อน แล้วจึงเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะอนุกรรมการร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินฉบับถาวรขึ้นใช้ต่อไป

คณะอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

1 พระยามโนปกรณนิติธาดา

2 พระยาเทพวิบุลย์

3 พระยามานวราชเสวี

4 พระยาพิศาลศุภผล

5 พระยาปรีชานุกูล

6 หลวงประดิษฐมนูธรรม

7 หลวงสิทธิเดชโยธาทิพย์

8 พระยาสิทธิสารวาจา

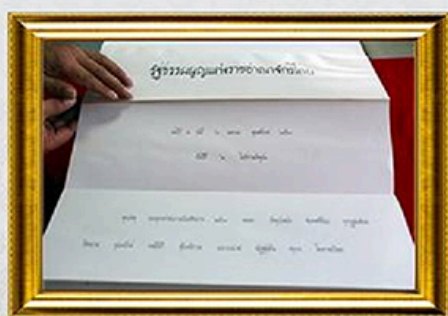

9 พระยาธรรมาธิบาล

การวางแผนดำเนินการ และการติดต่อประสานงาน

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ทำหน้าที่ติดต่อและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมการวางแผนดำเนินการ โดยให้มีการดำเนินการแต่ละขั้นตอนจนแล้วเสร็จ ซึ่งมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับสมบูรณ์ ดังนี้

- ๑) กรมแผนที่ทหาร ให้การสนับสนุนกระดาษไฮเวท ความหนา ๑๒๐ แกรม เพื่อใช้ในการเขียนรัฐธรรมนูญ
- ๒) องค์การคำของคุรุสภา ให้การสนับสนุนในการจัดทำรูปเล่มสมุดไทย จำนวน ๓ เล่ม ขนาดพับสมุดไทย กว้าง ๑๓.๔ ซม. ยาว ๔๕.๕ ซม. ความหนาจะขึ้นอยู่กับข้อความหรือบทบัญญัติที่ตราขึ้น ซึ่งแต่ละฉบับจะมีความหนาไม่เท่ากัน
- ๓) กรมธนารักษ์ ให้การสนับสนุนในการจัดทำตราพระครุฑพ่าห์เพื่อติดปกรัฐธรรมนูญฉบับสมบูรณ์ จำนวน ๓ ดวง โดยเป็นตราพระครุฑพ่าห์ทองคำ ๑ ดวง เพื่อติดปกฉบับต้น และตราพระครุฑพ่าห์เงินกะไหล่ทอง ๒ ดวง เพื่อติดปกฉบับอีก ๒ ฉบับ
- ๔) กรมศิลปากร ให้การสนับสนุนในการลงรักปิดทองรัฐธรรมนูญฉบับสมบูรณ์ จำนวน ๓ เล่ม ที่ปกด้านหน้า ด้านหลัง และด้านข้างทั้ง ๔ ด้าน
- ๕) สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เป็นผู้ดำเนินการจัดหาผ้าเยียรบับห่อรัฐธรรมนูญ จำนวน ๓ ผืน และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการเขียนรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ ได้จัดเตรียมเจ้าหน้าที่ลิขิต เพื่อดำเนินการเขียนรัฐธรรมนูญ โดยจะใช้เจ้าหน้าที่ลิขิตจำนวนเท่าใดนั้น ขึ้นอยู่กับจำนวนข้อความหรือบทบัญญัติที่ตราขึ้นและระยะเวลาในการเขียน ส่วนการตรวจทานความถูกต้อง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจะมอบหมายให้ผู้รับผิดชอบตรวจทานความถูกต้องของรัฐธรรมนูญที่เจ้าหน้าที่ลิขิตได้เขียนขึ้น

กระดาษไฮเวทซึ่งมีความคงทนสูงมาคิดและพับให้เป็นรูปเล่มสมุดไทยคล้ายสมุดข่อย

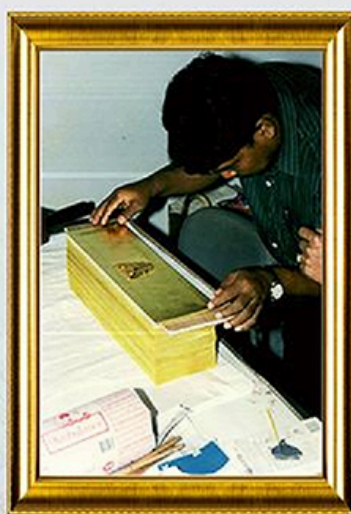
เจ้าหน้าที่ลิขิตเขียนข้อความลงในรัฐธรรมนูญฉบับสมบูรณ์

การตกแต่งรูปเล่มรัฐธรรมนูญ

เมื่อดำเนินการเขียนและตรวจทานแก้ไขเป็นที่เรียบร้อยแล้วทั้ง ๓ ฉบับ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี จะส่งมอบรัฐธรรมนูญฉบับสมบูรณ์ทั้ง ๓ ฉบับ รวมทั้งพระครุฑพ่าห์ ๓ ดวงที่สำนักกษาปณ์จัดทำ ให้กับเจ้าหน้าที่ สำนักสถาปัตยกรรมและหัตถศิลป์ กรมศิลปากร เพื่อดำเนินการลงรักปิดทองรัฐธรรมนูญสมบูรณ์ที่ปกด้านหน้า ด้านหลัง และด้านข้างของรูปเล่มทั้งหมด ๔ ด้าน พร้อมดำเนินการติดพระครุฑพ่าห์ลงบนปกรัฐธรรมนูญฉบับสมบูรณ์ ทั้ง ๓ ฉบับ เมื่อดำเนินการเสร็จแล้วจะส่งมอบให้สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เพื่อดำเนินการขั้นตอน นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยต่อไป

การลงรักปิดทองรัฐธรรมนูญสมบูรณ์
ที่ปกด้านหน้า ด้านหลัง และด้านข้าง

การติดพระครุฑพ่าห์

การลงพระปรมาภิไธยและประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

แต่เดิมนายกรัฐมนตรีจะเป็นผู้นำร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับสมบูรณ์ขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย และเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ จากนั้นจึงทรงพระราชทานรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวแก่ประธานรัฐสภา ต่อมาภายหลังประธานรัฐสภา (หรืออาจเป็นประธานของสภาที่เรียกชื่ออื่นในช่วงที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ) จะเป็นผู้นำร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับสมบูรณ์ขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยและเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงลงพระปรมาภิไธยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475

เมื่อทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว จะนำร่างรัฐธรรมนูญมายังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อประทับตราพระราชลัญจกรพระครุฑพ่าห์ มหาโองการ หงส์พิमान และไอรพต (องค์ใหญ่)

รัฐธรรมนูญสมบูรณ์ไทยที่ทรงลงพระปรมาภิไธยและประทับตราพระราชลัญจกรแล้ว

รัฐธรรมนูญที่มีการจารึกหรือเขียนลงในสมุดไทย

นับแต่ประเทศไทยได้มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย ตั้งแต่ปี 2475 จนถึงปัจจุบัน ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดมาแล้วทั้งสิ้น 20 ฉบับ แต่รัฐธรรมนูญที่มีการจารึกหรือเขียนลงในสมุดไทยนั้น จะเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่านการร่างโดยกระบวนการนิติบัญญัติ ซึ่งมีจำนวน 11 ฉบับ คือ

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475
2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489
3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492
4. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495
5. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511
6. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517
7. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521
8. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534
9. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
10. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550
11. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (ฉบับปัจจุบัน)

ส่วนฉบับที่ประกาศใช้เป็นการชั่วคราว อันเนื่องมาจากการยึดอำนาจการปกครองหรือรัฐประหาร จะไม่มีการจารึกหรือเขียนในสมุดไทย มีจำนวน 9 ฉบับ คือ

1. พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475
2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490
3. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502
4. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515
5. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519
6. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2520
7. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2534
8. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549
9. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557

การเก็บรักษารัฐธรรมนูญฉบับสุดท้าย

การเขียนรัฐธรรมนูญฉบับสุดท้าย ต้องมีการเตรียมการอย่างละเอียดรอบคอบเป็นพิเศษ การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจะมีผลสมบูรณ์ และประกาศใช้เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศนั้นจะต้องมีความสมบูรณ์ตามแบบประเพณีและธรรมเนียมปฏิบัติ และเป็นโบราณราชประเพณีที่มีมาตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 และสืบสานกระบวนการทุกขั้นตอนมาตราบถึงทุกวันนี้ ในการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับสุดท้าย 1 ฉบับ จะต้องจัดทำ 3 เล่ม ซึ่งเนื้อหาของทั้ง 3 เล่ม จะต้องเหมือนกันทุกประการ โดยรัฐธรรมนูญฉบับสุดท้ายที่ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยและประทับตราพระราชลัญจกรแล้วจะมีการแยกเก็บ 3 ที่ โดย ฝ่ายนิติบัญญัติเก็บรักษาที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ฝ่ายบริหารเก็บรักษาที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี และสำนักพระราชเลขาธิการ

จัดทำโดย

กลุ่มงานพิพิธภัณฑสถานและจดหมายเหตุ สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

เผยแพร่วันที่ 10 ธันวาคม 2563